

[Morten Lange.]

stille sig på at betale den; det vil kun være en fuldstændig logisk konsekvens af, at vore sygehuse er offentlige sygehuse under offentlig drift og ikke private foretagender, som skal anlægge sådanne økonomiske betragtninger. Jeg tror altså, at det andet „højst“ vil få en kort levetid.

Jeg havde egentlig haft lyst til i anledning af dette lovforslags behandling også at sætte spørgsmålet om afgrænsningen af lægegerningens kompetenceområde under debat, men jeg indrømmer, at foranledningen var beskeden, og at det foreliggende lovforslag måske ikke rigtig gav anledning til en sådan mere generel diskussion af lægegerningen. Jeg skal derfor blot på nuværende tidspunkt, samtidig med at jeg højst gerne anbefaler de af ministeren stillede ændringsforslag, gøre opmærksom på, at vi trænger til en fornyet gennemgang af hele det monopolområde, som lægegerningens udøvelse er efter gældende lov. Når vi ikke har gjort det denne gang, skyldes det formodentlig ikke manglende interesse i folketinget, men blot at vi trænger til et mere samlet oplæg fra ministeriet som grundlag for en sådan debat.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg vil gerne takke udvalgets medlemmer for det arbejde, der er udført. Efter de samråd, vi har haft, og de spørgsmål, som jeg har besvaret, er jeg glad for, at vi i enighed kunne samles om ændringsforslag, således at folketinget står sammen om denne lovgivning.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslag nr. 1, § 1, således ændret, ændringsforslagene nr. 2 og 3, § 2, således ændret, og § 3

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af vandløbsloven [af Vivike m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 140) findes i tillæg A. sp. 2747), fremsættelsen i tidenden sp. 3845).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Om det forslag til lov om ændring af vandløbsloven, som forslagsstillerne har fremsat, kan kort siges, at forslagsstillerne skylder os en virkelig begrundelse for forslaget fremsættelse nogle få uger før ikrafttræden af den reviderede vandløbslov den 1. april 1970. De nye regler må da først prøves en rimelig tid i praksis, inden man går i gang med at ændre loven.

En del af forslagene er ikke nye, men en gentagelse af forslag, som hr. Vivike tidligere har fremsat under behandlingen af den revision af loven, der nu er trådt i kraft, og jeg skal herom henvide til behandlingen dengang her i tinget. Flere af de ændringsforslag, der dengang blev stillet, findes nøjagtig genoptrykt i det foreliggende forslag. Om disse forslag kan jeg kun henholde mig til, at de blev forkastet her i tinget ved anden behandling af den reviderede vandløbslov.

Vi er alle klar over hr. Vivikes store interesse for sportsfiskeri og vandløbenes renholdelse og spørgsmålet om, at dambrug skal forsynes med rensningsanlæg, som kan forhindre, at forurenede stoffer afledes til vandløb, og disse spørgsmål var da også fremme i foråret 1969 i folketingsudvalget om vandløbsloven. Udvalgets flertal var enig med mig i, at kravene om rensning af afløb fra dambrug må fremsættes af landvæsenskommissionen efter forholdene i den enkelte sag, og at det derfor er vigtigt, at dambrug nævnes på linje med andre spildevandsproducenter, som ikke må aflede spildevand til vandløb og havet, forinden de har opnået landvæsenskommissionens godkendelse af anlægget og dets forsvarlighed med hensyn til vandområdets beskyttelse mod forurening.

Det blev endvidere fremhævet, at ældre kendelser vedrørende bestående anlæg vil kunne tages op til revision, såfremt kendelsernes bestemmelser ikke sikrer tilfredsstillende

[Landbrugsministeren.]

lende forhold for vandløbet. Hvis erfaringerne i landbrugs- og fiskeriministeriet og hos de kommunale myndigheder taler for fastsættelse af almindelige regler, vil dette kunne ske i henhold til den gældende lovs bestemmelser i § 71, stk. 3.

I øvrigt skal jeg fremhæve, at vandløbsloven jo bygger på det princip, at spildevandsproducenterne selv skal betale omkostningerne ved spildevandets uskadeliggørelse enten ved anlæg, drift og vedligeholdelse af egne anlæg eller ved betaling af den af kommunen ydede service. Dette må være et rigtigt synspunkt.

Men loven giver også mulighed for statsstøtte i en række situationer, hvor en indgriben fra statsmyndighedernes side til beskyttelse af almene interesser medfører, at de nødvendige spildevandsanlæg bliver dyrere, end hvad man med rimelighed kan kræve betalt af den lokale kommune og befolkning. Disse bestemmelser var hr. Vivike dengang ikke tilfreds med. Han stillede i stedet forslag om, at staten skulle betale anlægsudgifterne, men dette forslag blev forkastet ved anden behandling af den reviderede vandløbslov.

Det nu fremsatte forslag om, at staten skal betale rensningsanlæg, der er så effektive, at de kan udskille visse næringsstoffer, de såkaldte tretrinsrensningsanlæg, må betragtes som udtryk for interesse for hurtigt at komme i gang med disse anlæg. Imidlertid er der trods de meget optimistiske udtalelser i dagspressen mange uløste problemer i forbindelse hermed. Det vil f. eks. være urimeligt at bygge tretrinsrensningsanlæg på steder, hvor recipienten ikke gør det nødvendigt. Man må i de regler, som forslagsstillerne vil overlade ministeren at fastsætte, koncentrere sig om de særlige situationer, som omtales i den reviderede vandløbslovs bestemmelser om statsstøtte.

Jeg kan være ganske enig med hr. Vivike i, at alle snakker om bekæmpelse af vandforurening, og at vi alle skal være med til at gøre noget ved det, men jeg er ikke enig med forslagsstillerne om den måde, de foreslår at gøre det på, og jeg kan derfor ikke anbefale det foreliggende lovforslag.

Chr. Thomsen: Jeg har for så vidt ikke mange bemærkninger at gøre her ved første

behandling, for som det allerede er sagt, er lovforslaget fremsat på et tidspunkt, da den nugældende lov ikke engang var trådt i kraft, og derfor mangler man egentlig forudsætninger for at vurdere, om den lov, vi vedtog sidste vinter, er rigtig.

Størsteparten af forslagene er helt nøjagtig dem, som hr. Vivike fremsatte som ændringsforslag i forbindelse med behandlingen af den nugældende lov, og dem skal jeg helt forbigå.

Den foreslåede ændring under nr. 3 synes jeg nærmest er en svækkelse af loven; jeg har svært ved at se, at det skal være en styrkelse af loven.

Jeg vil gerne have lov til, for at vor stilling i denne sag ikke skal blive misbrugt på et senere tidspunkt, at sige noget om socialdemokratiets stilling til forureningsproblemet som helhed. Vi erkender de store problemer, der er ved forurening både i vandet og i luften og på andre områder. Vi vil være meget villige til at gå meget vidt i de forskellige love for at komme forureningen af naturen til livs, herom skal der absolut ingen tvivl være. Men når loven faktisk slet ikke har vist endnu, om den kan løse de opgaver, det var tilsigtet at løse, synes vi, det er lidt tidligt at stille forslag om at ændre den, inden den i det hele taget er trådt i kraft.

Jeg vil gerne gøre et par bemærkninger om den foreslåede ændring af udgiftsfordelingen og først pege på lovens § 74, som jo giver mulighed for, at staten kan deltage alle steder, hvor der er rekreative interesser eller vandforsyningsinteresser involveret. Der er en mulighed i § 74 for, at staten kan dække merudgifterne.

Vi mener stadig væk, at rensningsanlæg må være en kommunal opgave, men der er et problem i forbindelse med finansieringen. Man taler om, at der skal bruges et beløb varierende fra 3-4 milliarder kr. helt op til 7 milliarder kr. for at bringe de danske rensningsanlæg i orden, og det ligger samtidig sådan, at i en hel del af særlig de mindre kommuner og kommuner i tyndt befolkede områder og områder med forholdsvis beskeden industri har man i forvejen en meget høj skatteprocent. Derfor var det måske en idé for at få gennemført rensningsanlæggene og få dem gennemført inden for en overskuelig årrække, at man tog hele problemet op om på en eller anden måde fra statens side

[Chr. Thomsen.]

at give de kommuner mulighed for lån, så de kan udføre de rensningsanlæg. Det nytter i og for sig ikke noget, at man vedtager love, hvis kommunerne ingen økonomisk mulighed har for at gennemføre dem; det er et punkt, som vi gerne vil være med til at diskutere.

Jeg faldt over en sætning i fremsættelsen, hvor der stod til slut:

„Alle snakker om det, men ingen gør noget ved det.“

Det er ikke rigtigt. Hvis jeg tager det gamle Viborg amt, så tror jeg, vi inden for en 10-årig periode vil opføre rensningsanlæg for en 40-50, vel nærmest 50 mill. kr. Både Viborg og Skive er i alle tilfælde meget langt fremme med store nye, moderne rensningsanlæg. Det er det område i landet, jeg kender bedst. Jeg vil tro, at forholdene andre steder er nogenlunde de samme. Men vi skal alle sammen her i salen erkende, at når man diskuterer tal imellem 4 og 7 milliarder kr. — ligegyldigt om det er stat eller kommune, der skal betale — så er det en uhyre sum, som skal tages fra mulige investeringer på andre områder.

Jeg tror, at vi skal se at komme så vidt, som det overhovedet er gør ligt, med rensningsanlæg, men ingen skal forestille sig, at det hverken økonomisk eller teknisk er muligt i dette land at få gennemført rensningsanlæggene, sådan at de er effektive, uden at der går et vist åremål, inden man når det tilsigtede resultat.

Burgdorf: Dette forslag er ganske klart udtryk for en vilje til at skride ind imod den forurening, som er ved at ødelægge hele vores natur. Det er en vilje, som også det konservative folkeparti har i allerhøjeste grad, og som også regeringen har. Men som det tidligere er sagt her fra denne talerstol, er det lidt vel tidligt, at vi skal til at revidere vandløbsloven; som det rigtigt er sagt, er den jo først lige trådt i kraft den 1. april.

Det forekommer mig, at mange af de forslag, som vi finder her i dette lovforslag, ikke er rigtig velgennemtænkte. Jeg skal bare nævne ét. Man foreslår, at rensning af dræn ved trykanordning kun må ske i tiden 1. november-1. april. Det kan jo være meget godt, men hvad så i et år som i år, hvor jorden har været frosset hele vinteren og

belagt med sne i samtlige de måneder, omtrent da? Det går vistnok ikke.

Det er for mig at se også et skud i blinde pludselig at ville vedtage, at staten skal betale alle mulige rensningsanlæg. Det er vigtigt, at de grundige undersøgelser, der nu er igangsat af regeringen gennem forureningsrådet og ekspertudvalgene, kan føre til den helt rigtige bekæmpelse af forureningen. Hvis dette undersøgelsesarbejde var blevet sat i gang for bare 10 år siden, som det rettelig burde, ville vi i dag have kunnet afgøre spørgsmålet om, hvordan spildevandsproblemet bedst kunne løses. Det står vi spørgende over for nu. Vi må nok vente nogle måneder for ikke at træffe en afgørelse, som måske vil vise sig at være forkert, når hele området er kulegravet.

Det konservative folkeparti og også den nuværende regering er naturligvis meget interesseret i at gå ind i dette arbejde, og vi vil gerne diskutere enkeltpunkterne også i dette forslag, men en enighed herom kan kun opnås, hvis vi er sikre på, at disse forslag ikke vil stride imod hele forureningsplanen, som den måtte komme frem her i de kommende år.

Vi ønsker at være med til at rense vores land og vores natur, men vi tror ikke, at lapperier kan gøre det. Der må noget effektivt til.

Jens Chr. Christensen: Da mit partis ordfører, hr. Kristen Østergaard, ikke kan være til stede, skal jeg på hans og venstres vegne afvise lovforslaget.

Vi gør det af to grunde. For det første fordi vi nylig har fået en ny lov vedtaget, der lige er trådt i kraft, og vi har ikke set, hvordan den virker. For det andet fordi det lovforslag, forslagsstillerne kommer med, egentlig er identisk med de ændringsforslag, partiet stillede her for mindre end et år siden. Hvis det skal til at være skik, at vi så hurtigt samler vore ændringsforslag op og fremsætter dem på ny, er det egentlig et tegn på, at man mener, folketinget har for lidt arbejde, men det er egentlig ikke det, vi lider under. Derfor må jeg på mit partis vegne afvise forslaget.

Amtoft: I foråret 1969 vedtog folketinget en ny vandløbslov, der trådte i kraft den 1. april 1970. Ved anden behandling af lov-

[Amtoft.]

forslaget stillede hr. Vivike på SF's vegne forskellige ændringsforslag, der imidlertid alle blev forkastet. En del af disse ændringsforslag er nu indeholdt i hr. Vivikes forslag til lov om ændring af vandløbsloven. Jeg skal ikke her komme ind på disse forslag, men nøjes med at henvise til mine bemærkninger i 1969, hvor jeg på det radikale venstres vegne måtte afvise ændringsforslagene, fordi de forhold, der nævnes, i forvejen er forbudt, hvis de forårsager forurening af vandløbet.

Af andre punkter i forslaget vil jeg nævne det, hvor hr. Vivike foreslår, at udgifterne til rensningsanlæg m. v. afholdes af staten. Det er for mig temmelig mærkeligt, at man her vil foreslå, at der gives en meget stor præmie til de kommuner, der hidtil ikke har villet bygge rensningsanlæg, mens de, der har overholdt loven, bliver sorteper. Jeg forstår faktisk ikke, at hr. Vivike vil fremsætte et sådant forslag.

I lovforslaget er der endvidere en bestemmelse om, hvordan dambrugere skal rense afløbsvandet. Jeg har sympati for hr. Vivikes tanker, men mener, at en sådan bestemmelse er overflødig. Jeg vil her henvise til betænkningen fra 1969, hvor hele udvalget — altså også hr. Vivike — var enig om, at det ikke var nødvendigt med særbestemmelser, fordi landvæsensretterne kan og skal fastsætte sådanne krav, at forurening neden for dambrug undgås. I de tilfælde, hvor dambrugene ikke overholder disse bestemmelser, er det en lovovertrædelse, som det ville være urimeligt at lovgive om endnu en gang. En anden sag er, at vi i vandløbsudvalget i samlingen 1968-69 fik et levende indtryk af, at sådanne lovovertrædelser finder sted i et alt for stort omfang til stor gene for vandløbet neden for dambrugene. Jeg vil gerne spørge landbrugsministeren, om han kan oplyse noget om, hvorvidt man i ministeriet har mulighed for en bedre kontrol, så lovovertrædelsernes antal bliver færre.

Hr. Vivike stiller endelig forslag om, at afskåret grøde skal fjernes fra vandløbet for derved at hindre, at vandet bliver iltfattigt med deraf følgende dårlige livsbetingelser for fisk. Spørgsmålet blev også rejst i forbindelse med behandlingen af den nugældende vandløbslov, men udvalgets flertal måtte gå imod, fordi det i praksis

ville være umuligt at fjerne al grøde. Jeg har imidlertid sympati for tanken bag forslaget. Landbrugsministeren stillede den gang i udsigt, at han ville have specielt dette forhold i erindring, når der skulle udarbejdes supplerende administrative forskrifter, og jeg vil i den forbindelse gerne spørge ministeren, om han siden da har indhøstet erfaringer.

Vi ved, at regeringen har nedsat udvalg, der skal gennemgå hele forureningslovgivningen. Jeg forstår udmærket, at arbejdsstoffet er overvældende, men jeg ville alligevel gerne spørge ministeren, hvornår man kan forvente resultater af udvalgsarbejdet, specielt hvad angår denne del af forureningslovgivningen.

Som det vil fremgå af mit indlæg, må jeg på det radikale venstres vegne være skeptisk over for hovedparten af hr. Vivikes forslag, men vi er naturligvis villige til at se nærmere på forslagene i et udvalg, hvis et sådant bliver nedsat.

Hanne Reintoft: En dårlig lov — og jeg synes, det var en dårlig lov, vi fik vedtaget sidst — bliver i sin helhed ikke bedre, fordi man foretager nogle småændringer, hvis ikke selve målsætningen ændres. I de hidtidige debatter om vandløbsloven synes jeg hverken vi har set vilje eller evne til at gøre en virkelig effektiv indsats for at beskytte vores grundvand og vore vandløb mod sundhedsfarlig forurening. Det er hver gang, ligesom vi ikke kommer tilstrækkelig dybt i de virkelige problemer. Vi taler om alle mulige overfladeløsninger, og det skyldes måske, at vi ikke er tilstrækkelig informeret om den virkelige fare, og at regeringen ikke har tilstrækkelig gode rådgivere.

SF kommer nu her og foreslår, at udgifterne til rensningsanlæg afholdes af statskassen efter nærmere af landbrugsministeren fastsatte regler. Begrundelsen er bl. a., at kommunerne og industrien fattes penge — det klager industrien ganske rigtigt, også altid over — og at det vil tage menneskealdre, inden vi kommer i gang med effektiv rensning af spildevandet. En sådan argumentation kan jeg ikke uden videre godtage.

For det første bliver det ikke billigere, at staten påtager sig opgaven, forudsat at antallet af anlæggene er det samme. Det vil sige, at hvis det pålægges fabrikkerne at

[Hanne Reintoft.]

foretage det fornødne, vil befolkningen i hvert fald ikke komme til at betale for de enheder, der eksporteres, hvis vi overhovedet for øjeblikket kan tillade os at komme ind på en sådan tanke. Jeg kan ikke se det rimelige i, at en almindelig forbruger skal til at betale for kapitalens konkurrenceevne.

For det andet påtager staten sig ifølge hr. Vivikes lovforslag ikke kun den praktiske opgave, men samtidig også ansvaret for eventuelle følger af en fejlagtig løsning af opgaverne. Dette kan i praksis føres ud i helt groteske tilstande, f. eks. kan fabrikanter udlede hvad som helst i vores vandløb, og så er det overladt til staten at finde ud af, om de kan fjerne eventuelle toksiske komponenter. I virkeligheden kunne man komme ud for, at en virksomhed startede en produktion, der gav et beskedent overskud, vi kan f. eks. sige 10.000 kr., og at det så efter hr. Vivikes forslag kostede staten og samfundet millioner af kroner at rense op efter denne lille bitte fortjeneste.

Vi må i hvert tilfælde kræve, at der ses på forholdet mellem den forurening, en produktionsproces medfører, og så om samfundet har et behov for netop den produktion. Jeg tror ikke, der er nogen tvivl om, at hvis man gjorde helt klart, hvad det egentlig koster — og her tænker jeg ikke bare på pengene, men også på, hvad det koster i øget sundhedsfare — at fremstille mange af de ting, som vi har vænnet os til at betragte som ganske selvfølgelig, overflødige plasticking, fosfatholdige vaskemidler, rensningsmidler, biocider og meget andet, så ville man lige disse ting forsvinde, hvis man virkelig følte ansvaret, og jeg tror, at ingen reelt ville savne dem.

SF kan heller ikke med sit forslag på nogen måde garantere, at selv de mest avancerede rensningsanlæg kan fjerne alle de mangeartede kemiske stoffer, der fra alle industriformer, landbrug og gartnerier uden videre ledes ud. Det er derfor ikke nok at komme med et forslag som dette; det er absolut nødvendigt, hvis der skulle laves en

ordentlig lovgivning, at man så på hver enkelt sag og gjorde behov og ulemper op fra sag til sag.

Det har ligesom ligget i luften fra den sidste forureningsdebat, at forurening, det er noget, vi må lære at leve med — det tror jeg blev sagt sidst — det er noget, man må affinde sig med. Det er heller ikke acceptabelt; der må laves en lovgivning, der angriber ondet ved ondets rod. Vi vil i hvert fald ikke være med til uden stærk protest at påføre kommende generationer faktisk ubodelige skader — for det er det, vi gør — for at snævre kapitalinteresser nu kan handle lige præcis, som de vil, for at de kan oprettholde en produktionsform, der ensidigt bygger på fortjeneste uden samfundsmæssige hensyn. Nu kommer SF oven i købet og forlanger, at det skal ske med statens billigelse og med staten som rengøringshjælp, dvs. man forlanger, at den i forvejen hårdt belastede skatteyder skal støtte kapitalen, så den kan handle ganske efter eget hoved.

Vi kan ikke gå med til at lade lønmodtageren — for det er jo det, sagen drejer sig om — betale endnu mere til storkapitalen, end han gør i forvejen, og det bliver jo til storkapitalen, for hr. Vivike tror vel ikke, det bliver den lille fabrikant i Bjerringbro, der får glæde af dette her; det bliver Spritfabrikkerne, de store firmaer, der virkelig sparer millionbeløb, som skatteyderne må betale; det er det, det kommer til at dreje sig om.

Vi vil gerne være med til at lave en lov mod forureningen, men principperne må være helt klare og enkle. For det første: hvad er giftigt, hvad kan renses og hvad kan ikke? Hvad der er giftigt og ikke kan renses, må forbydes. For det andet må princippet være, at den, der på industriel basis foruren, må også selv betale rensningsprocessen.

I øvrigt har vi desværre i den forhåndenværende situation ikke grund til den store tillid til de statslige instanser, der i givet fald skulle klare problemerne. Hvis man skulle have tillid til dem, måtte vi have en

[Hanne Reintoff.]

langt større kapacitet, større viden, og jeg tror også, vi først og fremmest måtte have en større uafhængighed af industrien, end tilfældet er; de statslige instanser, der for øjeblikket fører kontrol med forureningen, måtte eventuelt underkastes folkelig kontrol. Alt for ofte har vi set ulykker, fejl og misforståelser, der er sket, om jeg så må sige, med eksperters billigelse og viden, og det er jo næsten umuligt at få nogen som helst oplysninger ud af de nuværende instanser. Lad mig blot henvise til den række spørgsmål, jeg her i salen har rejst, og som ministeren, hvis disse instanser havde fungeret, burde have kunnet besvare, og også de konkrete spørgsmål, jeg har rejst over for giftnævnet i skriftlig form, hvor giftnævnet henviste til virksomhederne, virksomhederne henviste til giftnævnet og ingen overhovedet kunne svare på dem. Der var simpelt hen ingen i dette rige, der havde forstand på, hvad den forurening, de forårsagede kunne medføre af ulykker både for befolkningens nuværende sundhed og ikke mindst de kommende generationers. Af og til kan man få det indtryk, at disse instanser er til for at velsigne alt, hvad industrien laver, og så bagefter finde en passende forklaring til os. Ministeren har bidraget til, at vi har fået det indtryk, fordi vi aldrig har kunnet få klart svar på, jeg indrømmer indviklede videnskabelige spørgsmål.

Som sagt mener vi ikke, at denne lovgivning kommer til bunds i problemet, og i sit sigte — det må jeg sige til hr. Vivike — er det et lovforslag, der beskytter kapitalens økonomiske interesser på bekostning af skatteyderne, og det er og bliver altså den jævne lønmodtager, det kan vi ikke komme uden om.

Ordføreren for forslagsstillerne (Vivike):

Jeg forstod på ministeren, at han ligesom savnede en begrundelse for, at socialistisk folkeparti allerede nu stiller forslag om ændring af vandløbsloven, for så vidt som vi i sidste samling, altså for knap et år siden, fremsatte vore ændringsforslag ved lovens anden behandling. Begrundelsen er simpelt hen, at i de 10-11 måneder, der er gået, eller hvor meget det er, er vi blevet meget, meget mere oplyst med hensyn til forureningsfaren, end vi var dengang. Det, vi har fået at vide siden da, er, at Østersøen er

meget stærkt forurennet, at i omtrent det halve af Østersøen har man det, fiskerne kalder død bund, hvor der ikke er ilt i vandet, at nogle af de største torskeyngelpladser er blevet ødelagt, og at dette område breder sig og forstørres for hver eneste dag, der går. Vi ved, der er en begyndende forurening i den vestlige Nordsø, hvor englænderne har forsket på den og opdaget, at der er forandringer af det organiske liv i kraft af forureningen. Den internationale sammenlutning af havbiologer har for nogen tid siden under et møde i Paris konstateret, at hvis forureningen fortsætter som nu, er alt liv i verdenshavene uddødt om 30 år. Det vidste vi ikke sidste forår, da vi havde anden behandling af vandløbsloven. Derfor er jeg blevet meget mere angst, og formentlig mange andre med mig, og der er en stærkere opinion nu for at få bekæmpet forureningen. Vi finder det ganske rimeligt, når man har gjort disse uhyggelige erfaringer, at vi prøver at forbedre vores vandløbslov, som vi jo godt nok endnu ikke helt ved hvordan virker, men jeg ved i hvert tilfælde, at SF ikke var tilfreds med den, at vi gerne ville have en mere effektiv vandløbslov; derfor fremsatte vi ændringsforslagene dengang, og vi prøver altså igen med dette lovforslag.

Nu siger hr. Chr. Thomsen, at socialdemokratiet vil gøre alt for at bekæmpe forureningen. Ja, det er da godt at vide, men det havde nu været rart, hvis de også ville gøre det i praksis ved at støtte vort lovforslag. Jeg synes nærmest, det er gået lidt tilbage med socialdemokratiet, for da vi ved anden behandling af den nye vandløbslov havde ændringsforslagene til afstemning, var der 24-25 socialdemokrater, der stemte for dem, men det synes der altså ikke at være mere, så meget optimistisk med hensyn til løfterne er jeg ikke.

Det er dyrt at bekæmpe forureningen, siger man; der er ingen, der kan nævne præcise tal, men for vandforureningen alene har der været nævnt 5 milliarder kr., 7 milliarder kr., og dér siger hr. Chr. Thomsen, at det er en uhyre sum. Nej, vist er det da ej, det er da ikke ret mange penge. Det er da ikke noget, vi ikke har råd til at gøre, når vi tænker på, at vi nu i mange år har brugt hvert år 2-3 milliarder kr. til militærvæsenet; det er landet da ikke gået bankerot af. Det

[Vivike.]

har vi altså haft råd til. Vi burde ikke have gjort det, det er en anden sag, men det kommer ikke vandløbsloven ved. Det er penge, der kan klares, og det er ikke så voldsom mange midler. Vi ved udmærket godt, at vi får ikke lavet de rensningsanlæg i løbet af hverken et halvt eller et helt år, for det har vi simpelt hen ikke arbejdskraft og ikke teknikere til, og vi må indstille os på, siger hr. Chr. Thomsen, at der vil gå et åremål, inden vi rigtig kommer i gang. Ja, men vi må da også indstille os på at gøre det åremål så kort som overhovedet muligt og derfor handle, hvor der kan handles, uanset forskning o. lign. For jeg ved godt, at på mange områder skal der forskes, men der er også nogle steder, hvor vi ved det er galt. Vi må da vide, at det er galt at lukke møddingsvand ud i vore vandløb. Når vi ved, at på en strækning af 10 km i en å fandt man 85.000 døde ål, der var dræbt af møddingsvand. Vi behøver ikke at forske ret meget for at finde ud af, at sådan noget må standses, og det er altså en af de ændringer, socialistisk folkeparti har foreslået. Vi må da også vide, at afløb fra stalde fortrinsvis er ajle, der kommer fra kærne, og at ajle er meget skadeligt for vandløbene og stærkt forurenende.

Jeg skal ikke omtale alle de foreslåede ændringer, for de blev som nævnt drøftet her i sidste samling, men sådan noget som grøde, altså alt det grønne, man skærer af i vandløbene, der får lov at ligge og drive, er stærkt forurenende i sin forrådnelsesproces, og det at holde vandløbene ved lige og tage grøden op giver en udgiftsforøgelse på 10 pct. Det er de erfaringer, vi har fra det gamle Hjørring amt, hvor man altså gjorde og forhåbentlig fortsat gør det. Det er ikke mange penge i forhold til den skade, grøden gør.

Men det, jeg gerne vil sige lidt om, er finansieringen, og her er den ændring, vi foreslår, lidt stærkere i det, idet vi siger, at staten bør betale rensningsanlæggene både for kommunerne og for industrierne. Det står i bemærkningerne og er sagt i fremsættelsen, at det kniber for mange kommuner at skaffe pengene, og det kniber også for industrierne at skaffe pengene, og når vi foreslår det, er det ikke for at støtte kapitalisterne, som fru Hanne Reintoft siger. For-

mentlig har hun den opfattelse, at de ikke lægger udgifterne på produktionen, men det gør de nu engang; vi kommer til at betale forureningsbekæmpelsen på den ene eller den anden måde, og det kan i og for sig være ligegyldigt, om vi betaler over skatterne eller over forbruget; men det må da være en fordel at betale over statsskatten, fordi den i modsætning til kommuneskatten f. eks. er progressiv.

Men vi stiller forslaget for at komme i gang, for at man ikke kan sige: vi har ikke pengene, vi kan ikke skaffe pengene; vi gør det for at komme i gang med det med en stærkere fart end i øjeblikket. Så kan man sige, det er uretfærdigt over for de kommuner, der har gjort noget, og jeg kan godt se, at det er det, men det er næsten lige meget, hvilken lov vi laver: vi vil altid komme til at begå en vis forskelsbehandling. Der er nogle kommuner, der har lavet mekanisk-biologiske anlæg. Vi har kun én kommune, der har lavet et tretrinsanlæg, det er Ry kommune i Jylland, men det, der er brug for, er tretrinsanlæg, og for de kommuner — det være sig i Viborg eller Skive — som har lavet tottrinsanlæg; må vi betale et tretrinsanlæg.

Jeg har også mødt den påstand, at København, som jo ingen rensningsanlæg har, men lader alt sit møg løbe ud i Øresund, skulle have det gratis. Nej, vist skal København ej, for København er ikke underkastet vandløbsloven og har ikke ønsket at være det.

Men det er som sagt for at komme i gang med det, at vi mener, finansieringen må ske over staten. Vi er bange for, at vi kommer for sent i gang, og jo længere vi venter med at bekæmpe forureningen, jo dyrere bliver det. Derfor mener vi altså vort forslag alvorligt.

Landbrugsministeren (Peter Larsen): Jeg vil gerne sige til hr. Vivike, at jeg synes, det var en noget søgt begrundelse, der nu kom frem som forsvar for lovforslagets fremsættelse. Jeg vil ikke afvise, at der er mange, der ved mere om forurening nu end for 10-11 måneder siden, men det eksempel, der henvises til, vil jeg tvivle på er af så ny dato, at det først er dukket op de seneste måneder. Jeg erindrer fra behandlingen sidst af vandløbsloven, hvor mange problemer man dér

[Landbrugsministeren.]

stod over for, og vi har jo også tidligere erfaret, hvad internationale bestemmelser og internationale faktorer har bevirket for forureningen navnlig i vore have, så jeg synes ikke, det er tilstrækkelig begrundelse for at gennemføre de ændringer, der her er tale om.

Den nye lov har jo en klar hensigt, en skærpende mulighed for at løse problemerne, og derfor synes jeg, det er rimeligt at lade den virke og se dens resultater, og jeg har tillid til, at den i rigt omfang vil kunne løse disse problemer.

Må jeg her blot pege på, også som svar til fru Hanne Reintoft, at vandløbsloven kun er et led i en større sammenhæng, at der er mange, mange faktorer, som selvfølgelig må bringes i anvendelse for at nå det mål, vi alle stræber efter. Det er på den baggrund, vi i regeringen har nedsat dels et forureningsudvalg, dels en sagkyndig arbejdsgruppe bestående af videnskabsmænd og teknikere, til at prøve på virkelig at gå i dybden og først og fremmest finde ud af årsagerne til de problemer, vi står i. Jeg synes ikke, man med rette kan hævde, at vi er langt bagefter; jeg synes, man må sige, vi har gjort meget fra myndighedernes side for at løse problemerne. Men netop fordi vi i regeringen erkender, at problemets omfang bliver større og større, har vi ment det rigtigt at tage fat på det i en større sammenhæng, og det er det, der nu er ved at finde sted.

Jeg kan til hr. Amtoft, der stillede spørgsmålet om de bedre muligheder for kontrol med dambrugene, udtale, at efter at dambrugene nu er indsat sammen med andre spildevandsproducenter i vandløbslovens § 5 a, skal alle afløb fra dambrug jo behandles af landvæsenskommissionen efter reglerne om spildevandsanlæg, inden et nyt afledningsanlæg kan etableres. For de lovligt bestående anlæg gælder lovens § 72, hvorefter lovlige anlæg vel ikke kan påbydes afbrudt, men ejeren er forpligtet til at forbedre anlægget i den udstrækning, det foreskrives af landvæsenskommissionen til imødegåelse af forurening. Efter lovens § 72 kan enhver kommunalbestyrelse, der mener sig interesseret deri, rejse sag for vandløbsretten, lige så vel som en række ministre kan pålægge vedkommende kommunalbestyrelse at rejse

en sådan sag, og endelig kan enhver skadelidende indbringe sagen for vandløbsretten.

Efter lovens kap. XII skal der opbygges et amtskommunalt tilsyn med bl. a. forureningsforholdene i de ferske vandområder og visse dele af havet. Vi er i landbrugsministeriet ved at afslutte behandlingen af en bekendtgørelse indeholdende nærmere regler i medfør af lovens § 88 om udøvelse af kommunernes tilsyns- og kontrolvirksomhed. På denne baggrund vil vandløbsmyndighederne fremover få bedre oversigt over forureningsforholdene i vandløbene og derigennem anledning til at skride ind mod visse dambrug, såfremt der konstateres overtrædelse af vandløbslovens regler eller de særlige bestemmelser, der er fastsat i vandløbsrettens kendelse for vedkommende dambrug.

Hr. Amtoft rejste dernæst spørgsmålet om, hvad vi agtede at gøre med hensyn til den drivende grøde i vandløbene. Jeg vil til dette spørgsmål sige, at det vil også blive omtalt i den kommende bekendtgørelse om tilsyn med vandløb og kontrol med forurening af vandområderne, således at folketingsudvalgets henstilling til mig sidst nu følges op både i bekendtgørelsen og over for tilsynet med disse vandløb.

Endelig spurgte hr. Amtoft til sidst, hvordan det gik med forureningsudvalgets arbejde, herunder hvornår man kunne forvente et udspil. Dette spørgsmål burde i og for sig have været stillet til indenrigsministeren, der har nedsat forureningsrådet og det tekniske forureningsudvalg, men jeg kan sige, at ifølge de oplysninger, som forureningsrådets formand har afgivet til regeringens forureningsudvalg, stiler man imod at kunne afgive en betænkning i sidste halvdel af 1971.

Må jeg sluttelig nævne, at det oplæg fra landsplanudvalgets sekretariat vedrørende forureningsproblemerne og kilderne dertil, som de sidste dage har været omtalt i dagspressen, nu vil blive offentliggjort. Jeg må pointere, at dette materiale er et bidrag til arbejdsgruppen under perspektivplanlægningen, et materiale, som regeringen ikke har ansvaret for, og som vi ikke har taget endelig stilling til. Vi har imidlertid ment det rigtigt, at det blev offentliggjort, for at man også derigennem kunne få et bidrag til

[Landbrugsministeren.]

belysning af løsningen af de mange foreningsopgaver, vi i øvrigt beskæftiger os med ud fra ønskeligheden af — som regeringen også gentagne gange har understreget det — at søge disse problemer løst så effektivt og hurtigt, som det nu engang lader sig gøre.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om værnepligtens opfyldelse ved bistan SARbejde i udviklingslande.

Valgt blev: *Juul-Madsen, Lembourn, Poul Schlüter, Knud Østergaard, Per Møller, Arne Christiansen, Kristen Østergaard, Svend Haugegaard, Bilgrav-Nielsen, Skovmand, Kjeld Olesen, Jørgen Peder Hansen, Per Hækkerup, Frode Jakobsen, Niels Mathiasen, Søgaard og Morten Lange.*

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget Lis Møller har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren i samarbejde med boligministeren medvirke til, at behandlingen af byggesagerne vedrørende de forebyggende børneinstitutioner forenkles, så megen ventetid og dermed tidsspilde forhindres?“

Medlem af folketinget Lis Møller har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvad agter ministeren at foretage for at få forholdene på mødrehjælpsinstitutionerne i provinsen bragt i orden, så institutionerne kan fungere?“

Medlem af folketinget Lis Møller har meddelt mig, at hun ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren søge sygeforsikringsloven ændret, så der bliver mulighed for at få lægebehandling i udlandet, hvis behandlingen ikke kan udføres herhjemme?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets spørgetid onsdag den 29. april 1970.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 22. april, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål om fremme af forespørgsel til finansministeren af Omann m. fl.*

2) *Spørgsmål til ministrene.*

3) *Første behandling af:*

Forslag til toldlov.

4) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af benzinhandelens forhold [af Sigsgaard og Kjær Rasmussen].

5) *Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:*

Forslag til lov om ændring af vandløbsloven [af Vivike m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.22.